

התנועה למען איכות השלטון בישראל (ע"ר)

الحركة من أجل جودة السلطة في إسرائيل The Movement for Quality Government in Israel

- נייר עמדה -

התנועה לאיכות השלטון בישראל, ע"ר, קוראת לוועדת העלייה, הקליטה

והתפוצות לפעול לקידום החלת ביקורת מבקר המדינה על הסוכנות היהודית לא"י

(לקראת דיון בהצעה לסדר היום: "הסוכנות היהודית: האם היא עדיין רלוונטית? צריך אותה? האם היא מועילה?" ביום 28.11.2017)

"מאפיינים ציבוריים אלה שתוארו מובילים לכך, שחרף היותה של הסוכנות היהודית גוף וולנטרי, אך מתבקש כי פעולותיה תהיינה כפופות גם לעקרונות היסוד של דיני המינהל הציבורי, והיא תסווג כגוף דו-מהותי באופן מובהק [...]. ועל פי תפקידיה חלים עליה איפוא עקרונות היסוד של הגינות, שיוון, סבירות, יושר ותום לב" [ע"מ 6101/13 ימית א. בטחון (1998) בע"מ נ' הסוכנות היהודית לארץ ישראל (פורסם בנבו, 23.02.2014) פסקה כג לפסק דינו של השופט בדימי' רובינשטיין (כתוארו דאז)].

לנוכח מעמדה הנוכחי של הסוכנות היהודית לא"י על פי דין, ולנוכח היקפה הנרחב ואופייה הממלכתי-שלטוני של פעילותה הענפה וכן משאבי הציבור הרבים אשר בשליטתה, עמדת התנועה למען איכות השלטון בישראל, ע"ר, (להלן: "התנועה") היא כי ללא כל ספק בשלה העת להפיכתה של הסוכנות היהודית למעמד של "גוף מבוקר" כמשמעותו בסעיף 9 לחוק מבקר המדינה, תשי"ח-1958 [נוסח משולב], תוך העמדתה תחת ביקורת ועינו הפקוחה של הציבור בישראל והעם היהודי כולו.

שורשי עמדה זו של התנועה ניטעים במאבקה הציבורי והמשפטי הארוך שמתנהל מזה כשלוש שנים למול הסוכנות היהודית וחברת הבת שלה, המנהלת את קופת הפנסיה של עובדי הסוכנות "הקופה לתגמולים ופנסיה של עובדי הסוכנות היהודית לא"י", באשר לנכסים ומקרקעין ציבוריים שהעבירו מוסדות המדינה לאורך השנים. מאז קום המדינה, הועברו לידי הסוכנות היהודית נכסים אלו לשם מטרות ציבוריות, אך בדרכים שונות ונעלמות, הם הועברו לידי הפרטיות של קופת הפנסיה של עובדי הסוכנות - לכאורה בשל חוב אקטוארי עלום שגובהו לא פורסם.

במסגרת מאבק זה, מזה כשנתיים מנהלת התנועה הליך ב-בג"ץ (בג"ץ 3837/15), שעניינו בהליך העברת הזכויות בקרקע המשמשת למטרות ציבור ואשר עליה עמד עד לאחרונה מרכז הקליטה במבשרת ציון. במסגרת הליך זה, הודתה רשות מקרקעי ישראל מפורשות, כי במסגרת הליך העברת הזכויות במקרקעין לידיים פרטיות של קופת הפנסיה של עובדי הסוכנות, שונה ייעוד הקרקע במסגרתו של הליך מנהלי פגום שאינו תקין.

מני אז, ברקעו של ההליך המשפטי המתנהל בבג"ץ, הגיעו לידי התנועה דיווחים ומידע אודות נכסים ומקרקעין נוספים, אשר ייעודם הוא למטרות ציבוריות, ואשר בירור העלה כי זכויותיהם הועברו בשני העשורים האחרונים מידי הסוכנות היהודית לקופת הפנסיה של עובדיה. כך נחשפה התנועה למציאות מטרידה במסגרתה בעשורים האחרונים מעבירה הסוכנות היהודית, לכאורה, מקרקעין ומשאבי ציבור - אשר נמסרו לה על ידי המדינה בעבור תשלום מופחת ביותר ולשם מטרות ציבוריות בלבד - לידי קופת הפנסיה של קבוצה מצומצמת מעובדי הסוכנות בעבר, כביכול על מנת לכסות על תשלומי חובות אקטואריים שגובהם אינו ברור. כל ניסיון שעשתה התנועה במטרה לברר את כמות או שווי הנכסים הנמצאים בידי הסוכנות, או את גובה חובה האקטוארי עלו בתוהו, בהעדר ביקורת ציבורית ושקיפות מלאה, וכן בהעדר פיקוח אפקטיבי של הרגולטורים השונים.

כך למעשה, הסוכנות היהודית, דה פקטו גוף ציבורי רב עצמה, אשר חשיבות תרומתו הן לבניין הארץ וקליטת העולים והן לשמירת הקשר עם יהודי התפוצות אינה מוטלת בספק, נושא ואמון על שלל פעולות בעלות אופי ממלכתי ושלטוני ואשר ברשותו משאבי ציבור רבים - זוכה לפעול מאז קום המדינה ללא כל ביקורת ופיקוח ציבורי, חיצוני, אפקטיבי ושקוף.

לפיכך, ככל שהוועדה הנכבדה תחליט להותיר את הסוכנות היהודית על כנה, התנועה למען איכות השלטון בישראל קוראת לחברי הוועדה לפעול לשם הכפפתה לביקורת מוסד מבקר המדינה ולשם החלתה של ביקורת ציבורית חיזונית על התנהלות הסוכנות היהודית בכלל, ועל מדיניות ניהול נכסי הציבור אשר ברשותה בפרט, לרבות החלת חוק חופש המידע על פעילותה.